

Розділ 6

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2\(56\).130-137](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).130-137)

УДК 657:34

Даньків Й.Я.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Важливою проблемою в Україні в умовах всесвітньої епідемії Covid-19 та економічної кризи є пошук можливостей залучення іноземних та вітчизняних інвестицій. Їх залучення в умовах анексії Криму та ескалації конфлікту на сході країни залишається недостатньо продуманим, суперечливим і малоефективним. Для забезпечення ефективного управління суб'єктами господарювання (надалі – СГ) необхідне оперативне і достовірне облікове відображення інвестиційної діяльності в умовах економічної кризи та карантинних обмежень. За цих умов інвестиційна політика держави потребує вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю шляхом впровадження сучасних методик її здійснення.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційні проєкти, обліково-аналітичне забезпечення, суб'єкти господарювання, система показників.

Постановка проблеми Для сприятливості умов інвестиційних ринків та залучення інвестицій актуальним на сьогодні є питання стабілізації економічної та політичної ситуації в країні, удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Основою цього є впровадження найкращих практик іноземного досвіду реалізації інвестиційної політики. В Законі України «Про інвестиційну діяльність» інвестиції — це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницького та іншого видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) чи досягається соціальний ефект. [1] Отже, для її здійснення необхідні інвестиційні ресурси, до яких відносимо: грошові кошти, земельні ділянки, об'єкти природокористування, будівлі та споруди, різне обладнання, прилади та пристрої, обчислювальна техніка, транспортні засоби, винаходи, корисні моделі, програми для електронних обчислювальних машин, ноу-хау, товарні знаки.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності українських СГ можливе як за рахунок ефективного залучення іноземних, так і вітчизняних інвестиційних ресурсів

Відповідно до вимог ринкової економіки актуальне наукове та практичне завдання має підвищення рівня оперативності обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю в усіх сферах діяльності суб'єктів господарювання. Наукові дослідження в цьому напрямку стають надзвичайно актуальними з урахуванням особливостей господарської та фінансової нестабільності.

Таким чином, автор статті вважає, що воно є достатньо актуальним і виконується відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Ужгородський національний університет», зокрема, з теми «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції», державний реєстраційний номер: 0119U100735.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти позначеної проблеми широко висвітлені в наукових публікаціях. Зокрема, питання обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційними процесами досліджені як у роботах західних учених,

© Даньків Й.Я., к.е.н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Ужгородський національний університет», тел.: 380506712549, E-mail: yosyp.dankiv@uzhnu.edu.ua

зокрема: І.В. Бернера, С. Брю, Л.Дж. Гитмана, М.Д. Джонка, Дж.М. Кейнса, Ж.-К. Колі, Н.Д. Кондратьєва, К. Макконнелла, А. Маршалла, П. Массе, так і вітчизняних економістів: Ф.Ф. Бутинця, М.Т. Білухи, В.А. Дерія, А.Я. Кізими, М.Ф. Огійчука, В.Я. Плаксієнка, В.С. Рудницького, В.Я. Савченко, Б.Ф. Усача тощо.

У наявних наукових розробках недостатньо чітко сформульовані фундаментальні основи, на яких базується обліково-аналітичне забезпечення управління інвестиційною діяльністю. Невизначеними залишаються характеристики безлічі чинників, які сприяють усвідомленню специфіки даної проблеми, можливостей їхньої реалізації в сучасних умовах кризового стану економіки в державі.

Мета статті. Метою статті є висвітлення результатів розробки теоретичних і методологічних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання на основі застосування найбільш оптимальної системи її оцінки.

Для досягнення визначеної мети ставились і вирішувались такі завдання:

- узагальнити теоретико-методичні засади формування обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання;
- дослідити підходи до формування системи

показників для оцінки привабливості об'єктів інвестування та обґрунтування вибору інвестиційних проєктів з метою поглибленого забезпечення обліково-аналітичною інформацією для здійснення ефективного управління інвестиційною діяльністю суб'єктами господарювання.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання з використанням системного підходу до вивчення явищ і процесів, пов'язаних з обліково-аналітичним забезпеченням управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання. У процесі наукового дослідження використовувалися методи порівняння, абстрагування, аналогії, конкретизації та узагальнення при визначенні сутності категорій інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний проєкт; системний і комплексний підходи, моделювання, економіко-статистичні методи, методи синтезу та аналізу, формалізації, індукції при удосконаленні методичного інструментарію аналітичної оцінки ефективності інвестиційних проєктів та інвестиційної діяльності.

Опис основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі економічної політики в Україні особливо важливим для зростання її потенціалу є проблема залучення нових іноземних та вітчизняних інвестицій. Тенденції залучення інвестицій в економіку України наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники інвестування економіки України в 2011-2019 роках

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019**
ВВП у фактичних цінах, млрд. грн.*	1316,6	1408,9	1454,9	1566,7	1979,5	2383,2	2982,9	3558,7	3956,0
Капітальні інвестиції в факт. цінах, млрд. грн. (КІ)	241,3	273,6	249,9	219,4	273,1	359,2	448,5	526,3	584,5
Капітальні інвестиції (% до ВВП)	18,3	19,4	17,2	14,0	13,8	15,1	15,0	14,8	14,8

Складено автором на основі [4]:

*ВВП: https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/gross_domestic_product

*КІ: <https://spangagro.com/capital-investments-in-ukraine-in-2019-amounted-to-uah-584-billion/>

З даних табл. 1, видно, що номінальний внутрішній валовий продукт (надалі - ВВП) України за досліджуваний період мав зростаючий характер. Номінальний ВВП в 2019 році склав 3956 млрд. грн. і в порівнянні з 2011 р. він зріс

втричі ($3956,0/1316,6=3,0$), а капітальні інвестиції в економіку держави збільшились у 2.4 разів ($584,5/241,3=2,42$). Що стосується зміни обсягів капітальних інвестицій за 2011-2019рр., то переважно спостерігається їх зростання, крім

2013 і 2014. Однак, зворотна динаміка спостерігається щодо співвідношення капітальних інвестицій у відсотках до ВВП, а цей показник вважається важливим індикатором економічної безпеки країни в усьому світі. Так, в динаміці 2011-2019 років рівень капітальних інвестицій у відсотках до ВВП змінювався в межах 13-19%, низьке значення було в 2014 і 2015 роках - 13,8% і 14% відповідно.

Якщо порівнювати капітальні інвестиції в питомій вазі до ВВП у відсотках 2019 р. з 2011 р., то вони зменшились 3.5% (14,8-18,3=-3,5). Станом на 2019 у Україні капітальні інвестиції склали 14,8% від ВВП при загально визнаному нормативному значенні 25%. Це свідчить про дефіцит інвестиційних ресурсів в Україні і ослаблення її інвестиційної активності.

Впродовж 2020 р. в зв'язку з світовою пандемією інвестиції в економіку держави суттєво знижуються. За даними Державної служби статистики України [4] впродовж з січня – вересня 2020 р. вони склали 268,0 млн. грн. і в порівнянні з тим же періодом за 2019 рік вони знизились на 111.2 млн. грн., або на 29,3%.

Отже, у 2020 р. реальні інвестиції, згідно із статистичними даними, мають тенденцію до значного скорочення. Перебороти ці труднощі сьогодні в зв'язку пандемією, яка суттєво вплинула на поглиблення економічної кризи, є важливим як з економічної, так з технічної точки зору. Це вимагає посилення активізації інвестиційного процесу, що є ключовою проблемою для сучасної української економіки. Особливо актуальним стає питання вибору системи показників для оцінки привабливості об'єктів інвестування та обґрунтування вибору інвестиційних проєктів.

Інвестиції в розвиток економіки тісно пов'язані з інвестиційною діяльністю СГ. Особливості різних СГ зумовлюють якісні характеристики інвестиційної діяльності, впливають на її здійснення, формування джерел фінансування і напрями інвестування і, в остаточному підсумку, на відтворювальні процеси підприємства.

Для забезпечення ефективного управління СГ необхідне оперативне і достовірне обліково-аналітичне відображення інвестиційної діяльності в умовах економічної кризи та карантинних обмежень.

Вважаємо, що в обліково-аналітичній інформації про інвестиційну діяльність СГ, важливо відобразити показники про наявність і зміни наступних їх об'єктів: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції, інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно(будинки споруди, устаткування, інші матеріальні цінності);

сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлення у вигляді технологічної документації, навичок, виробничого досвіду, необхідних для організацій того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності.

Види іноземних інвестицій відповідно до законодавства [2] у вигляді: іноземної валюти:

- Активи (грошові кошти в іноземній валюті на рахунках в банку та в касі); валюти України активи (грошові кошти в національній валюті на рахунках в банку та в касі); будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав; активи (основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво); акцій, облігацій, інших цінних паперів, а також корпоративних прав, виражених у конвертованій валюті активи (фінансові інвестиції, боргові зобов'язання у вигляді облігацій);

- Пасиви (статутний капітал, боргові зобов'язання у вигляді облігацій); грошових вимог та права на вимоги виконання договірних зобов'язань; пасиви (зобов'язання за укладеними договорами);

- Будь-яких прав інтелектуальної власності, включаючи легалізовані на території України авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо активи (нематеріальні активи, які класифікуються як необоротні активи, що використовуються більше одного операційного циклу); прав на здійснення господарської діяльності, включаючи права на користування надрами та використання природних ресурсів, наданих відповідно до законодавства або договорів; інших цінностей відповідно до законодавства України.

Для здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційної діяльності і з метою контролю інвестиційної діяльності важливе значення має класифікація інвестицій, яку доцільно здійснювати, виходячи з різних критеріїв: об'єктів, суб'єктів, джерел фінансування, періоду здійснення.

На нашу думку, інвестиції пропонуємо класифікувати за такими напрямками:

- За характером об'єкта інвестиції бувають: матеріальні; нематеріальні; фінансові: матеріальні інвестиції – вкладення ресурсів у матеріальні об'єкти – землю, споруди, обладнання; нематеріальні – вкладання нематеріальних цінностей таких, як реклама,

інновації, підготовка кадрів, організація підприємства, соціальна сфера; фінансові інвестиції – вкладення капіталу в цінні папери;

- За формами інвестиції є: валові; чисті; реальні (виробничі);

інноваційні; інтелектуальні; екологічні, зокрема: валові інвестиції – характеризують загальний обсяг засобів, що спрямовують на нове будівництво, реконструкцію і розширення, технічне переозброєння, а також на підтримку діючих потужностей; чисті – характеризують вкладення капіталу в нові потужності та виробничий апарат. Чисті інвестиції менші від валових на величину амортизації; реальні інвестиції (капіталовкладення) – це матеріальні активи, вкладені у виробництво, або це грошові кошти, які йдуть на розширене відтворення основних фондів (нове будівництво, розширення діючого виробництва, реконструкція, технічне переоснащення); інноваційні - вкладення коштів у нематеріальні активи, які забезпечують розвиток науково – технічного прогресу і перевагу над конкурентом на ринку; інтелектуальні інвестиції – це капітал, вкладений у наукове дослідження тієї чи іншої сфери, або окремого товару, підготовку і перепідготовку кадрів; екологічні інвестиції – вкладення капіталу у розвиток очисних систем та інших природоохоронних заходів.

Крім згаданих класифікаційних напрямів (ознак) інвестиційної діяльності ще розглядають інвестиції за формою власності: державні, приватні, іноземні; спільні. За терміном використання: короткотермінові (до 3 років), середньо термінові (від 3 до 9 років), довготермінові (понад 10 років), а також за розміром (малі, крупні).

Повне розуміння сутності інвестицій неможливе без розкриття змісту такого поняття, як "інвестиційна діяльність". Проте, більшість науковців, розглядаючи це поняття, акцентують увагу на реалізації капітальних інвестицій. На нашу думку, це звужує об'єкт інвестиційної діяльності. Дослідження структури інвестиційної діяльності дозволило сформулювати таке визначення інвестиційної діяльності підприємств-індивідуальних інвесторів: придбання (виготовлення) та реалізація необоротних активів і фінансових інвестицій, а також операції, пов'язані зі зміною їх первісної або балансової вартості (за винятком нарахування амортизації необоротних активів).

Для того, щоб зрозуміти та обґрунтувати обліково-аналітичне забезпечення інвестиційної діяльності в СГ вважаємо за доцільне більш

докладно зупинитися на самому понятті інвестиційної діяльності в Україні.

Відповідно до НП(С)БО 1 [3] інвестиційна діяльність охоплює придбання, реалізацію необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Інвестиційну діяльність важливо визначати за наступними етапами: передінвестиційний етап, в якому визначаються напрямки реального інвестування; обґрунтування стратегії та тактики інвестування, джерела покриття інвестицій та формування портфеля фінансових інвестицій; інвестиційний етап, на якому здійснюється реальне та фінансове інвестування.

У процесі обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності важливо зробити висновки про: наявність інвестиційних ресурсів (за обсягом, структурою власного та залученого капіталу); інвестиційну привабливість альтернативних проєктів; очікувану дохідність інвестування; потребу капітальних затрат і фінансових вкладень; грошовий потік і фактичну ефективність інвестицій.

При цьому доречно відзначити, що особливість іноземної інвестиційної діяльності підприємств України [3], яка полягає у відсутності двостороннього руху капіталу, зумовлює обмеженість об'єктів бухгалтерського обліку іноземної інвестиційної діяльності лише джерелами формування інвестиційних ресурсів.

Важливою складовою обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності є формування системи показників для її оцінки. Як показала практика господарювання, навіть на одному СГ єдиного універсального показника не може бути, тому що якщо в якийсь вихідний момент встановлюється показник, що характеризує один аспект діяльності підприємства, то через деякий час виявляється, що він виступає тормозом якоїсь іншої сторони діяльності підприємства. З іншого боку, якщо число показників буде зростати, то тоді їх стимулююча дія буде так перетинатися, що важко буде розібратися у напрямках впливу системи цих показників, яка склалася. Звідси виникає необхідність обмеження числа показників, які можна використовувати для оцінки ефективності інвестиційної діяльності. Для успішного управління інвестиційною діяльністю необхідний принципово новий підхід до формування обліково-аналітичної інформації, яка б відповідала реаліям сьогодення.

СГ, які займаються бізнесом і підприємницькою діяльністю, головним чином звертають увагу на виробництво різних товарів та

послуг в рамках певних витрат і отриманому при цьому прибутку або доходу і забувають на важливість інвестування в свою діяльність

Інвестор може прийняти рішення про вкладення або не вкладення інвестиційних ресурсів у ті чи інші інвестиційні проекти за умови, що він володіє об'єктивною інформацією щодо оцінки власних можливостей, виявлення фінансових ресурсів, які можуть бути вилучені з обороту на потреби інвестування, а також для визначення обсягів і джерел інвестування і оцінки майбутніх надходжень (прибутків) від інвестицій.

СГ, які займаються бізнесом і підприємницькою діяльністю, головним чином звертають увагу на формування відомостей про витрати і отримані при цьому прибутку або доходу. Тому, на нашу думку, при формуванні обліково-аналітичного забезпечення для управління інвестиційною діяльністю важливо отримати її споживачам уявлення про неї щонайменше за наступними трьома напрямками:

1) про наявність майна та його джерел утворення (майно та інші активи інвестиційної сфери; його ресурсне забезпечення). Тут важливо отримати інформацію про структуру майна (необоротних активів) та ресурсного забезпечення (пасивів) інвестиційної сфери. Формування даних для цього напрямку щодо майна інвестиційної сфери можна отримати за даними першого розділу балансу, зокрема: за незавершене будівництво, основні засоби, інші необоротні активи, фінансові інвестиції в інші суб'єкти господарювання за даними першого класу Плану рахунків бухгалтерського обліку, а про власні і залучені джерела пасиву балансу використовують рахунки четвертого і п'ятого класу рахунків;

2) рух коштів, зокрема, надходження коштів від інвестиційної діяльності; зокрема, вибуття коштів у результаті інвестицій; чистий рух коштів від інвестиційної діяльності (+,-). За даним напрямком важливо отримати інформацію про рух коштів щодо інвестиційної діяльності з визначенням позитивного (+) чи негативного (-) значення даного показника. Перевищення вибуття коштів над надходженнями від інвестиційної діяльності може свідчити про негативні явища, свого роду вилучення (імобілізацію) в дану сферу коштів операційної (основної) діяльності. Формування відомостей за цим напрямком формують на основі річного фінансового звіту за формою № 3 «Рух грошових коштів», з якого отримуємо дані про надходження і вибуття коштів у результаті

інвестиційних операцій з виходом на кінцевий показник - чистий рух коштів від інвестиційної діяльності.

3) результат діяльності (реалізація (продаж) об'єктів інвестицій; собівартість реалізованих інвестицій; результат інвестиційної діяльності (прибуток, збиток)). Тут особливо цінною є інформація про результативність інвестиційної діяльності шляхом зіставлення доходів і витрат діяльності, виручки від реалізації і собівартості реалізованих інвестицій. Зрозуміло, що інвестиційна сфера, як і операційна повинна давати позитивний результат. Збитки, одержані в результаті реалізації об'єктів інвестиційної діяльності, негативно впливають на загальні результати роботи підприємства. Вихідні дані для аналізу результатів інвестиційної діяльності розміщені дані про них в окремих рядках річного фінансового звіту за формою №2 «Звіт про фінансові результати».

У комплексі проблем, пов'язаних із визнанням ролі інвестиційної діяльності СГ, в сучасних кризових умовах розвитку української економіки великого значення набуває процес управління інвестиціями. Це вимагає збільшити увагу до обліково-аналітичного забезпечення керівництва відповідними даними про його наміри щодо здійснення інвестиційних проектів.

Проведений критичний аналіз і узагальнення характеристик поняття «проект» в економічній сфері дає можливість обґрунтувати авторський підхід. Пропонуємо під інвестиційним проектом розуміти комплекс взаємопов'язаних керованих заходів, реалізація яких в певний проміжок часу націлена на досягнення конкретних цілей на основі встановленого обмеженого матеріального забезпечення.

Зазвичай результатами реалізації проектів є створення фізичних об'єктів і визначення даного поняття може бути конкретизовано як цілеспрямоване сплановане створення або модернізація фізичних об'єктів, технологічних ліній, інформативних баз з використанням матеріальних і нематеріальних ресурсів та сучасних технологій управління.

На нашу думку, при формуванні обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності для управління нею доцільно застосувати наступні показники [5]: 1. Чистий приведений дохід (ЧПД) (NPV – net present value); 2. Внутрішня норма дохідності (ВНД) (IRR – internal rate of return); 3. Термін окупності; 4. Індекс рентабельності (RI – rate index).

Суть наведених показників та методика їх розрахунку наступні, зокрема:

1) чистий приведений дохід характеризує загальний абсолютний результат інвестиційної діяльності, її кінцевий ефект. Це важливий абсолютний вартісний показник, який не лише характеризує сучасну вартість чистого доходу, а й показує: максимальну величину, на яку можна збільшити інвестиційні витрати, щоб не понести збитків за заданого рівня доходів і ставки дисконтування; ресурс, що лежить в основі виплати дивідендів; економію вкладених коштів завдяки їх використанню всередині компанії; нереалізовану величину капіталу;

2) внутрішня норма доходності, або норма доходності дисконтованого потоку – це розрахункова ставка відсотків, за якої капіталізація регулярно одержуваного доходу дає суму, що дорівнює інвестиціям і, таким чином, інвестиції окупаються;

3) термін окупності можна визначати двома методами: на основі дисконтованих елементів потоку платежів ($n_{ок}$) і на основі недисконтованого потоку. Другий показник у цілому аналогічний першому, але він не враховує розподілення доходів у часі (доходи не дисконтуються), що може призвести до значної похибки в розрахунках. Інакше кажучи, різночасові доходи, однакові за розміром, розглядаються як еквівалентні;

4) індекс рентабельності, який характеризує відсоткове покриття інвестиційних витрат потоком доходів. Отже, показник рентабельності

інвестицій можна розраховувати на основі потоку надходжень з урахуванням фактору часу. Для цього дисконтовані інвестиційні доходи співвідносять з інвестиційними витратами, дисконтованими на той самий момент часу. Існує два методичних підходи до розрахунку індексу рентабельності, залежно від моменту приведення потоків інвестиційних доходів та витрат. Кожний методичний підхід допускає два варіанти розрахунку залежно від принципу формування показника рентабельності: на основі валових і чистих інвестиційних доходів.

Таким чином, для формування показників обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності, які тут використовуються, як його складова, в аналізі інвестиційної привабливості проектів, відносять: **NPV** – чиста приведена вартість (чистий дисконтований дохід); **IRR** – внутрішня норма рентабельності; **DPP** – дисконтований період окупності; **PI** – індекс рентабельності (прибутковості); **MIRR** – модифікована внутрішня ставка дохідності інвестицій.

Показник **NPV (ЧДД)** при разових інвестиційних вкладеннях розраховується як різниця між дисконтованими грошовими надходженнями, що надходять протягом певних періодів реалізації проекту, і сумою разових інвестицій та розраховуються за формулою [6, С. 44 – 48]:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+e)^k} - IC, \quad (1)$$

де CF_k – щорічні грошові надходження протягом періоду функціонування проекту;

IC – разові інвестиційні вкладення на придбання проекту;

e – ставка дисконтування;

n – термін життєвого циклу проекту.

Проект вважається інвестиційно привабливим при додатному значенні чистої приведеної вартості ($NPV > 0$), що свідчить про прибутковість інвестиційного проекту і слугує критерієм позитивного рішення щодо доцільності його реалізації.

Порівнюючи результати аналізу проектів за двома підходами (на основі показників чистої приведеної вартості - NPV та індексу прибутковості – PI , можна зробити такі висновки.

По-перше, якщо показник NPV характеризує масштабність проекту, тобто є індикатором реального абсолютного приросту капіталу в результаті інвестування в проект, то показник PI

характеризує його ефективність, тобто оцінює рівень віддачі вкладеного капіталу. При цьому

можуть бути отримані протилежні результати ефективності проектів, отримані на основі чистої приведеної вартості та індексу рентабельності.

По-друге, для прийняття кінцевого рішення про вибір проекту з існуючих альтернативних варіантів доцільно проводити поетапний аналіз з використанням комбінації обох цих показників. На першому етапі розраховуються показники NPV для альтернативних проектів і вибираються проекти з найбільшими його значеннями. На другому етапі з двох чи більше відібраних варіантів (з найвищими значеннями показника NPV) обирається той проект, який буде мати краще значення показника PI .

Отже, використання вищенаведених методів розрахунку показників привабливості

інвестиційних проєктів дає змогу отримати комплексну оцінку доцільності пропонуваного альтернативних інвестиційних проєктів, в якій кожний з вищенаведених показників характеризує окремий аспект фінансових результатів для інвестора: метод чистої приведеної вартості (*NPV*) дає оцінку маси прибутку (або приросту грошових коштів) від інвестування капіталу; показник – індекс прибутковості *PI* характеризує рівень віддачі вкладеного капіталу; метод внутрішньої норми рентабельності *IRR* характеризує норму прибутку на інвестований капітал. Внутрішній взаємозв'язок наведених показників, які характеризують ефективність проєкту, дозволяє розглядати категорію «ефективність» інвестицій в кількох площинах залежно від пріоритетних інтересів інвестора та можливих сценаріїв розвитку проєкту.

Як показали результати дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю СГ, використання великої кількості різних показників та методичних прийомів для формування обліково-аналітичної інформації про ефективність розробки інвестиційних проєктів дають, зазвичай, неоднозначну оцінку, а в окремих випадках інформація дублюється і розпорошується. Вибір показників та методичних прийомів буде залежати від інтересів користувачів інформації, тобто зацікавлених осіб. Так, у контексті аналітичного обґрунтування вибору проєкту при використанні різних методів оцінювання його ефективності інвестор може отримати наступну інформацію:

- при застосуванні показника чистої приведеної вартості (*NPV*) можна прогнозувати, яку суму грошових коштів отримає інвестор від інвестування коштів за весь період функціонування проєкту;

- при застосуванні показника інтегральної поточної вартості буде отримана інформація про можливий приріст грошових коштів від інвестування в проєкт, який за певних обставин може бути завершений на певній стадії і як об'єкт незавершеного будівництва підлягає реалізації;

- використовуючи показник внутрішньої норми прибутковості формується інформація про порівняльну віддачу на одиницю інвестованих ресурсів порівняно з існуючими альтернативними вкладеннями. Крім того, даний показник слугує індикатором прибутковості проєкту при збільшенні ринкової відсоткової ставки за залученими інвестиційними ресурсами.

Дослідження основних процедур, які повинні бути вирішені на кожній стадії етапі життєвого

циклу інвестиційного проєкту: передінвестиційної, інвестиційної, експлуатаційної, ліквідаційно-аналітичної, зокрема наступні: ідентифікація і визначення; розробка інвестиційного проєкту зі складанням детального бізнес-плану; проводиться зовнішня експертиза проєкту з залученням спеціалізованого агентства або кредитора і вирішуються питання щодо джерел фінансування даного проєкту; стадія реалізації та управління проєктом виконанням; експлуатаційна стадія; завершальний ретроспективний аналіз і оцінка результатів виконаного інвестиційного проєкту, підведення підсумків.

Передінвестиційна фаза життєвого циклу проєктів включає наступні етапи: аналіз і оцінку інвестиційних намірів і їх відповідності інвестиційним можливостям компанії; вибір ідей і цілей проєкту, визначення його завдань, що забезпечують виконання стратегічних планів; розробка детального бізнес-плану і техніко-економічного обґрунтування проєкту, проведення аналізу та незалежної експертизи проєкту; визначення альтернативних можливостей інвестування для досягнення стратегічних цілей; перспективний аналіз майбутніх доходів і витрат на етапі експлуатації проєкту, аналіз інвестиційних ризиків, експертиза інституційної відповідності можливостей реалізації проєкту в заданій політичній, економічній і правовій площині.

Важливим напрямком для оцінки ефективності проєкту на даній стадії життєвого циклу є оцінка достатності джерел його фінансування, а й визначення оптимальної їх структури. Якщо проєкт не може бути профінансований в повній мірі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, здійснювати подальшу оцінку показників ефективності немає ніякого сенсу. При цьому оптимальною вважається така структура фінансових ресурсів, яка буде забезпечувати грошовими потоками всі етапи реалізації інвестиційного проєкту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі вище наведеного робимо висновок, що сучасна система обліково-аналітичних показників не відображає у повній мірі усе розмаїття підходів до оцінки інвестиційної діяльності СГ. Обліково-аналітичне забезпечення, як компонент інформаційного забезпечення управління інвестиційною діяльністю СГ, дає змогу розв'язувати функціональні задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про інвестиційні процеси, особливо щодо привабливості інвестиційних

проектів.

Вважаємо, що перспективним напрямом подальших наукових досліджень є порівняння вітчизняних та міжнародних методик формування обліково-аналітичного забезпечення для

управління інвестиційною діяльністю, які більш повно характеризують їх інвестиційну привабливість і створюють можливості для більш ефективного вибору оціночних показників для їх впровадження на українських підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р. N 1560-XII // — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про режим іноземного інвестування" Закон України від 19 лютого 1994 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zako.rada.gov.ua>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: Затв. Наказом Міністерства фінансів України 07 лютого 2013, № 73/ — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Державна служба статистики [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kin/kin0919.xls>; http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ibd/kinv/kinv_2020.xlsx
5. Ковтун Н.В. Особливості оцінювання ефективності інвестиційної діяльності на мікрорівні // Облік і фінанси АПК. – К.: ТОВ ЮФ “Юр-Агро-Веста”. – 2005. – № 11 (13). – С. 140-146.
6. Шкіренко В.В. Методичні підходи до попереднього аналізу економічної ефективності проектів на передінвестиційному етапі / В. В. Шкіренко // Інвестиції: практика та досвід. – К.: ТОВ “ДКС ЦЕНТР”, 2017. – №17. – С. 44 – 48.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro investytsiynu diyalnist» vid 18 veresnya 1991 r. № 1560-XII [The Law of Ukraine «On investment activity» from September 18, 1991, № 1560-XII]. (1991). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro rezhym inozemnoho investuvannya» vid 19 lyutoho 1994 r. [The Law of Ukraine «On the regime of foreign investment» from February 19, 1994]. (1994). Retrieved from: <http://zako.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Natsionalne polozhennya (standart) bukhgalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoyi zvitnosti»: Zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy 07 lyutoho 2013, № 73 [National accounting regulation (standard) 1 «General requirements for financial reporting»: Approved by order of the Ministry of Finance of Ukraine from February 7, 2013, № 73]. (2013). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service]. (n.d.). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kin/kin0919.xls>; http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ibd/kinv/kinv_2020.xlsx [in Ukrainian].
5. Kovtun, N. V. (2005). Osoblyvosti otsinyuvannya efektyvnosti investytsiynoyi diyalnosti na mikrorivni [Features of evaluating the effectiveness of investment activities at the microlevel]. Oblik i finansy APK – Accounting and Finance of AIC, 11 (13), 140-146 [in Ukrainian].
6. Shkirenko, V. V. (2017). Metodichni pidkhody do poperednoho analizu ekonomichnoyi efektyvnosti proyektiv na peredinvestytsiynomu etapi [Methodical approaches to the preliminary analysis of economic efficiency of projects at the pre-investment stage]. Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience, 17, 44-48 [in Ukrainian].

Отримано 30.11.2020